

A KÖZOKTATÁSÜGY FEJLŐDÉSE A SZOVJETUNIÓBAN KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ UKRÁN SZOCIALISTA KÖZTÁRSASÁGRA*

Írta: M. K. SZIMONYENKO

1. A Szovjetuniónak jelenleg több mint 230 millió lakosa van, közülük mintegy 70 millió (csaknem minden harmadik) egyetemeken, főiskolákon, technikumokban, iskolákban és továbbképző szakmai tanfolyamokon tanul. A népgazdaságban foglalkoztatott minden ezer ember közül 522 szerezte vagy szerzi meg a felsőfokú vagy középfokú végzettséget. A Szovjetunióban több mint 200 ezer iskola működik, a tanulók száma meghaladja a 48 milliót, a tanároké pedig a 2,3 milliót, s közülük mintegy 1,3 millió falusi iskolában tanít.

Az 1911-es összeírás alapján Oroszországban 150 ezer pedagógus volt (mintegy 60%-uk pap-tanár). A tanítói szemináriumok és főiskolák évenként 4—5 ezer pedagógust bocsátottak ki.

A cári Oroszország művelődési viszonyait elemezve Vladimir Iljics keserűséggel állapította meg, hogy nincs még egy olyan ország, ahol a népet úgy megfosztották a művelődés és a kultúra jogától, mint nálunk. 1913-ban Lenin ezt írta: „Olyan barbár ország, ahol a nép tömegei ennyire ki volnának semmizve a műveltség, a felvilágosodás, a tudás tekintetében — ilyen ország Oroszországon kívül egy sincs Európában.” [1]

Az ország lakosságának mindössze 27%-a volt írástudó — írta Lenin. Az alsó és középfokú iskolákban kb. 8 millió ember tanult. Különösen súlyos volt a helyzet Oroszország határvidékein. 1914—15-ben Üzbegisztánban pl. a lakosságnak csak 2%-a volt írástudó. Sok népnek még írásrendszere sem volt.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmének első napjától kezdve a kommunista párt és a szovjet kormány gondoskodásának tárgya a közoktatás. Az általános műveltség biztosítása lett a szovjet hatalom legfontosabb feladata. Az oktatási rendszer átalakítása a nép érdekének megfelelően új elvi alapokon valósult meg. A szovjet kormány külön választotta az egyházat az államtól, az iskolát az egyháztól. Bevezették az állami iskolai oktatási rendszert, mindenféle előjogot és megkülönböztetést eltöröltek. Oroszország minden népe számára elérhetővé tették a tanulást.

A Sz. K. (b) P. Programjában, amelyet a VIII. kongresszuson 1919-ben fogadtak el, azt a fő feladatot tűzte a párt elé, hogy az iskolát a burzsoázia osztályuralmának eszközéből a társadalom kommunista átépítésének eszközévé kell változtatni. A program körvonalazta az ingyenes, általános kötelező politechnikai oktatás bevezetését 17 éves korig az egységes munkaiskola keretében.

A kongresszus elfogadta az egységes iskola rendszerét. A két fokozatú 9 osztályos, középfokú általánosan képző iskola típusát. Az első fokozat, az öt osztályos

*Az Odesszai (Szovjetunió) Pedagógiai Főiskola és főiskolánk között fennálló együttműködési megállapodás alapján Közleményeink részére küldött dolgozat.

alsó iskola, 8—13 éves korig a második fokozat a 4 osztályos felső tagozat 13—17 éves korig.

Az 1920—21-es polgárháború és az intervenció okozta nehézségek arra kényszerítették a szovjet kormányt, hogy az általános képzést nyújtó iskolaköteles kort 15 éves korig szállítsa le. Az általános képzést nyújtó iskola hét éves lett (4 + 3 éves). Különös figyelmet fordítottak a középfokú szakiskolákra, amelyek a 7 osztályos iskolákra épültek, a tanulási idő 3—4 év volt, ennek elvégzése után a tanulók egy része felsőoktatási intézményekbe iratkozott be.

Leninnek ekkor az volt a véleménye, hogy az általános és politechnikai oktatás életkorának csökkentése ideiglenes, átmeneti kényszermegoldás, aminek az ország szegényesége és szétdúltsága az oka.

Lenin útmutatására megőrizték a 9 osztályos általános műveltséget nyújtó iskolákat (4 + 3 + 2 éves tagozatokból állt.) A 7 osztályos iskola bevezetése után a tanulók vagy a 9 osztályos iskola 8. osztályába vagy a technikumba iratkozhattak be, ahol középfokú szakképzettséget nyertek. A 9 osztályos iskola vagy a technikum elvégzése után felvételt nyerhettek valamelyik felsőoktatási intézménybe.

A 20-as években a városokban megszervezték a gyárüzemi iskolákat, amelyek 3—4 év alatt az ipar számára képeztek szakmunkásokat, falun pedig létrehozták a paraszti ifjúság iskoláit, amelyek 4 éves elemi után 3 éves oktatási idővel képeztek mezőgazdasági szakembereket. Valamivel későbben a városokban és a munkás-településeken megteremtik a gyárüzemi 7 osztályos iskolákat.

1924-ben kezdték megvalósítani a középipiskolai politechnikai oktatást, (a 8. és a 9. osztályban) azzal a céllal, hogy az általános ismeretek mellett bizonyos gyakorlati szakismereteket nyújtson, meghatározott munkaterületen. Ezekben a középipiskolákban nagyszámú különböző szakirányú tagozatot hoztak létre (mint pl. mezőgazdasági, közgazdasági, szövetkezeti, pedagógiai, stb.). 1930—31-ben ezeket a középipiskolákat technikumokká szervezték át, bővítették a nagyüzem gyári 7 osztályos és a paraszti iskolák hálózatát.

Még az olyan pártatlan tanú is, mint Rabindranat Tagore, aki ebben az időben tett látogatást a Szovjetunióban, ezt írta: „Oroszországban az emberi gondolat nagy mozgása érződik. Egyetlen országban sem tapasztaltam a műveltség ilyen széleskörű elterjedését, mint itt: ugyanis arról van szó, hogy más országokban ahol rendelkeznek bizonyos fokú műveltséggel, e műveltség gyümölcsét csak az aratja le, aki azt megszerzi. Itt mindenkinek a műveltsége tükröződik egy ember műveltségében. Egy ember műveltségének hiányosságát mindenki érzi. Arra törekednek, hogy az általános műveltség segítségével sikerre vigyék az össznépi kollektív gondolkodásmód megteremtését.”

A harmincas években az egész Szovjetunióban egységes általános műveltséget nyújtó iskolatípusokat hoztak létre: általános iskolát, csonka középipiskolát, egész középipiskolát.

Ilyenképpen hazánk a háborút megelőzően nagy sikereket ért el a népoktatásban.

Nagy kárt okozott a közoktatásnak a fasiszta-német hódítók Szovjetunió elleni támadása. A fasiszták által megszállt területen az alsó-, közép- és felsőoktatási intézmények nagy részét megsemmisítették, a fiatalok abbahagyták tanulmányaikat, az iskolapadból egyenesen a frontra mentek. Mégis a legnagyobb nehézségek ellenére a háborús években is biztosították az oktatási intézmények működéséhez szükséges feltételeket. 1943-ban a Népbiztosok Tanácsa rendeletet hozott „Az üzemben dolgozó serdülők oktatásáról”. A fiatal munkások oktatását úgy szervezték meg, hogy az oktatást összekapcsolták a termeléssel. (1944-ben a munkás ifjúság iskoláinak nevezték el.) Ugyanakkor megszervezték a paraszti ifjúság iskoláit is. A háború éveit

ben sem szakadt meg az oktató munka, távol a fronttól, mélyen a hátszágban kialakultak az iskola-internátusok.

Az oktató-nevelő munkát mélyen áthatotta az igazi hazaszeretet, a győzelembe vetett hit, a haza és a Kommunista Párt szeretete. Amikor az ellenség véres keze elérte Moszkvát, amikor a hitleri banditák drága városunk utcáit vérrel akarták elárasztani, akkor Moszkva számos iskolájában a tanulók fogalmazást írtak „Szülővárosunkért” címmel. K. leánytanuló fogalmazását ezekkel a megkapó szavakkal kezdte: „Dicső Moszkva, Oroszország régi fővárosa, Te bevehetetlen erődítményként fenségesen és büszkén magasodsz a világ fölé. Te lelkesíted hőstettekre a szovjet embereket. A Kreml csillagjai beragyogják az egész világot és az egész emberiséget. Most, amikor a véreskezű ellenség küszöbödnél áll, minden gondolatunk Tied, Moszkva.”

Az odesszai 58. számú iskolában működik ma a „Magyarország ifjú barátainak klubja”. Ennek az iskolának volt növendéke Jakov Balaban, aki hősi halált halt Székesfehérvár felszabadításában. Jakov Balaban most a klub tiszteletbeli tagja, az ő példája nyomán nevelődnek a gyerekek százai.

A második világháború győzelmes befejezése után a békés körülmények között a szovjet iskola előtt az a feladat állt, hogy ne csak helyreállítsa mindazt, amit a háború szét döntött, hanem tovább is fejlessze a kultúrát, a közoktatást.

1946-ban a háború következtében megszakadt felnőtt levelező oktatás újra megkezdte működését. Így folytathatták a tanulást azok a fiatalok, akik visszatértek a frontról. Ezzel egyidejűleg megoldották az országban az általánosan képző, kötelező hét évfolyamos iskola megvalósítását. A népgazdaság további fejlődése megkövetelte, hogy a tanulóifjúság oktatásának színvonala tovább emelkedjék, ezért az 1958-ban elfogadott új iskolatörvény elrendelte, hogy az oktatási rendszer alapja a 8 osztályos általános képző iskola.

Hazánkban jelenleg új fejlődési szakasz van kialakulóban, fokozatos átmenet az általánosan képző tízosztályos középiskolába. A Szovjetunió Kommunista Pártjának XXIII. Kongresszusa új feladatokat állított az iskolák elé — ebben az ötéves tervidőszakban (1970-ig) alapjában véve be kell fejezni az általános műveltséget adó tízosztályos iskola bevezetését és ezzel egyidejűleg emelni kell az oktatás minőségi színvonalát.

Iskoláink általánosan képző politechnikai munkaiskolák. Ez azt jelenti, hogy a tanulóknak kialakítjuk a tudományok alapjainak szilárd ismeretét, megtanítjuk a tanulókat arra, hogy megértsék az emberi társadalom és a természet fejlődésének törvényszerűségeit, megismertessük a korszerű termeléssel, olyan kiterjedt ismeretet és jártasságot nyújtunk, amely biztosítja a gyors és gazdaságos szakmai képzést a modern termelés bármely ágában.

Minden nyolc osztályt végzett fiatal köteles továbbtanulni. Ennek realizálására három út van: az első és a legkézzelfoghatóbb, hogy tanulmányait valamelyik középiskolában folytatja (minden negyedik tanulóból három valamelyik általános műveltséget nyújtó középiskolában vagy szakiskolában folytatja tanulmányait); a második út a technikum, a harmadik a szakiskola. Aki ezt elvégzi, üzemben dolgozik, de tanul esti vagy levelező tagozaton.

Az iskola igyekszik kifejleszteni a tanulóknak meglévő egyéni hajlamokat. Minden olyan tantárgyból foglalkozást szerveznek, amely iránt érdeklődnek a tanulók. Az elkövetkező években a fakultatív tudományágak oktatása különösen nagy lendületet kap.

2. A Szovjetunió legfontosabb népoktatási feladata az, hogy képzett, sokoldalúan fejlett és aktív építőket adjon a kommunista társadalomnak. Ebben a megtisz-

telő munkában a pedagógusoké az elsőrendű szerep. Az ő pedagógiai felkészültségüktől függ a tanulók tudásszintje, széles látó- és érdeklődési köre. A szovjet pedagógus neveli az ifjú embert hazája patriótájává, ő oltja beléjük a világ népei iránt érzett mély tiszteletet.

A pedagógusok óriási hadseregének megteremtésében a kommunista párt és a szovjet kormány egyik legnagyobb eredménye az, hogy olyan értelmiségi réteget hozott létre, amely a kommunizmus építése eszméjének őszinte híve.

A pedagógus az új társadalom építőinek soraiban megtisztelő helyet foglal el. A háború, az éhség, a pusztulás súlyos körülményei között a pedagógus új iskolát teremtett, tökéletesítette pedagógiai tudását, új programokat honosított meg. Mindamellett óriási kulturális-felvilágosító és propaganda munkát fejtett ki a szocialista forradalmi átalakulás lényegének megmagyarázása terén, ismertette a párt és a kormány által kidolgozott, a népgazdaság helyreállítását és fejlesztését szolgáló intézkedéseket, és hirdette a falu szocialista átalakulását. A forradalom előtti Oroszországban ténylegesen csak két felső tanárképző oktatási intézmény volt Moszkvában és Pétervárott. A tanárok és tanítók nagy többsége tanítói szemináriumokat végzett vagy egyetemi végzettsége volt, de nem rendelkezett felsőfokú pedagógiai szakképzettséggel. A szovjet hatalom, kezdettől fogva nagy erőfeszítéseket tett a felső- és középfokú pedagógiai tanintézetek létrehozásában. A Szovjetunióban megteremtették a pedagógiai képzés széles körű, állami rendszerét. 1940-ben az országban 133 pedagógiai intézet volt. Az 1965—66-os tanév elején 203 pedagógiai intézet és 358 pedagógiai szakiskola működött. A köztársaságok egész sorában, különösen a középpázsiai és a Kaukázuson túli köztársaságokban, valamint Szibéria és Távol-Kelet területein lényegében a pedagógiai intézmények egész hálózatát újjászervezték. A felső- és középfokú pedagógiai intézményeket nemcsak a szövetségi köztársaságokban, hanem még az autonóm köztársaságokban is létrehozták.

Ezekben az években a kommunista párt és a szovjet kormány nagy munkát végzett a tanárképzésben, a szakmai ismeretek fejlesztésében. Az 1950—51-es tanévben felsőfokú szakképzettséggel rendelkező tanárok száma alig haladta meg a 14%-ot, 20,3%-a még nem szerezte meg a felsőfokú képzettséget, középfokú pedagógiai- és általános képzettsége 59%-nak volt. Ezzel szemben az 1965—66-os tanévben az általános műveltséget nyújtó iskolákban felsőfokú képzettséggel rendelkező pedagógusok száma majnem háromszorosára növekedett, és elérte a 45,5%-ot.

A szovjet pedagógussal szemben támasztott követelmény az, hogy szakmai ismereteit állandóan gyarapítsa. Ezt mozdítják elő a továbbképző pedagógiai intézetek, az önképzés, a különböző tanfolyamok. Az utóbbi 5—6 esztendőben nagy tekintélyre tettek szert az úgynevezett továbbképző, bázis iskolák. Azok a kísérletező pedagógusok, akik kiváló eredményt értek el az oktató-nevelő munkában, tapasztalataikat közre adják iskolájuk és a szomszédos iskolák pedagógusainak. Meghatározott munkaprogramjuk van, melyben óralátogatások szerepelnek, aktuális metodikai és pedagógiai kérdéseket beszélnek meg, szakfolyóiratok cikkeit vitatják meg stb.

Az utóbbi években a tapasztalatcserék újabb formája a pedagógiai előadások. 1965-ben mintegy 70 ezer pedagógus tartott ilyen előadásokat.

Az utóbbi öt évben az Orosz Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság Pedagógiai Tudományos Akadémiáján 258 tanár nyerte el az aspiranturát.

A szocialista demokrácia feltételei között teljesen természetes, hogy a pedagógusok jelentős részét bevásztják a helyi tanácsokba, a Szovjetunió, a szövetségi és az autonóm köztársaságok legfelső tanácsaiba. A helyi pedagógus tanácstagok száma több tízezerre tehető. Az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaságban a pedagógus tanácstagok száma több mint 30 ezer; Belorussziában is meghaladja a 6 ezret, Kazah-

sztánban és Üzbegisztánban szintén több mint 6—6 ezer a számuk. Mindez a pedagógusok megbecsülését jelenti. Sok pedagógus tagja a pártnak és a komszomol szervezetnek; a területi és a kerületi párt és komszomol bizottságokba is bevásztják őket.

A párt és a kormány változatlanul azt a lenini útmutatást követi, hogy „A néptanítót olyan magasra kell emelnünk, amilyen magasán sohasem állt, nem áll és nem is állhat a burzsoá társadalomban.” [2] 1930-tól kezdve a pedagógusok fizetését ötször emelték fel. Ezenkívül a falusi pedagógusok egész sor más kiegészítő kedvezményben és juttatásokban részesülnek.

A „Kiváló tanár” kitüntetést a szövetségi köztársaság Legfelső Tanácsának Elnöksége ítéli oda a Művelődésügyi Minisztérium előterjesztése alapján. 1967. január 1-ig csak a Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaságban több mint húsz ezer pedagógus kapta meg ezt a kitüntetést (a legutóbbi hét évben mintegy tízezeren).

Minden szövetségi köztársaságban a köztársaság legfelső tanácsa dicsérő oklevéllel és az „Oktatásügy Kiváló Dolgozója” jelvénnel tünteti ki a jó eredményeket felmutató tanárokat és tantestületeket. Ilyen kitüntetése az Orosz Szocialista Föderatív Köztársaságban mintegy 100 ezer pedagógusnak és népművelőnek van, az Ukrán Szocialista Köztársaságban 35 ezernek, Belorussziában mintegy 8 ezernek, Kazahsztánban több mint 12 ezernek, Üzbegisztánban kb. 8 ezernek.

A nevelőnek a szocialista társadalomban betöltött nagy szerepe elismeréséül, az oktató-nevelő munkában elért eredményeiért a pedagógusokat a Szovjetunióban más kitüntetésben is részesítik. Jelenleg majdnem negyed millió azoknak a pedagógusoknak és népművelőknek a száma, akik valamilyen kitüntetésben részesültek. (Az Orosz Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaságban mintegy 77 ezer pedagógus, az Ukrán Szocialista Köztársaságban mintegy 20 ezer, Belorussziában 8 ezer, Kazahsztánban 9 ezer, Üzbegisztánban több mint 10 ezren kaptak különböző kitüntetések).

A Szovjetunió Legfelső Tanácsa Elnökségének rendeletére 1965-től kezdve október első vasárnapja pedagógusnap.

A pedagógusok az egész szovjet néppel együtt dicső 50 esztendő utat tettek meg, és munkájuk értékes hozzájárulást jelent a szocializmus építésében.

3. A szovjet hatalom éveiben, hála a lenini nemzetiségi politikának, a nemzeti-iségi köztársaságok nagy eredményeket értek el a közoktatásban.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalmat megelőző időben a népoktatás helyzete Ukrajnában rosszabb volt, mint Oroszország központi kormányzóságaiban. Vizsgáljuk ezt meg az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság példáján. Ukrajnában igen alacsony volt az írástudók száma különösen a falusi lakosság körében, az egyes kormányzóságokban: 4—9,7%. A forradalom előtt az odesszai kerület 174 településének mindössze 94 iskolája volt. A cári kormány minden módon üldözte az ukrán népet, akadályozta az ukrán kultúra, irodalom és művészet fejlődését, megtiltotta az ukrán nyelv használatát. A forradalom előtt nem volt egyetlen ukrán tanítási nyelvű iskola sem; az iskolákban megtiltották az anyanyelv használatát.

Az 1905—1907-es forradalmi események hatására létrehozták a tanárok, főiskolai hallgatók és a diákok szövetségét. 1900 nyarán Odesszában sor került egy közös nagy diáknagygyűlésre, ahol harcot hirdettek a rendőri rezsim, továbbá a főiskolák skolasztikus oktatása ellen. De a gyűlés valamennyi főiskolai hallgatóját és küldöttét letartóztatták, és Szibériába száműzték.

A közoktatásért és az iskoláért folyó fokozott harcban az októberi forradalmat megelőzve, az ukrán bolsevik szervezetek Lenin útmutatását követve úgy vélték, hogy

a közoktatásban végbemenő egyes átszervezéseket már a burzsoáziai megdöntése közben kell megkezdeni, illetőleg végrehajtani.

A szovjet hatalom kezdetén a polgárháború és a külföldi intervenció nehéz körülményei között ment végbe az új ukrán szocialista iskola kiépítése. 1920 márciusában A. V. Lunacsarszkij az Orosz Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság Közoktatásügyi Népbiztosa és G. F. Grinyka az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság Közoktatásügyi népbiztosa kezdeményezésére szoros kapcsolat jött létre a két szocialista köztársaság között. Új anyanyelvi iskolahálózat kiépítése, új ukránnyelvű tankönyvek megírása, az elmaradottság elleni küzdelem, az analfabétizmus felszámolása, új szakemberek kiképzése megannyi feladat, amelyet legrövidebb időn belül meg kellett oldani a fiatal köztársaságnak. 1918—1920-ban új szovjet pedagógiai folyóiratok láttak napvilágot: „Narodna osvita”, „Zsitya i skola”, „Úcsitel”, „Sljax ocviti” stb. A Kommunisták Párt közoktatási programjának megfelelően 1922-ben elfogadták a „Kodeksz zakonov pro narodnu oszvitu v UPSZP”-t, amelyben meghatározták a nevelés és az oktatás célját, a közoktatási szervek feladatát, az iskola és az élet kapcsolatát, a tanulóifjúság munkára nevelését és eszmei-politikai nevelését.

Az ukrán szovjet iskola fejlesztésére nagy figyelmet szentelt az Ukrán Kommunista (bolsevik) Párt XI. kongresszusa. Előirányozta az anyanyelvű iskolák növelését, határozatot fogadott el az ukrán nyelv tanulásának fokozásáról a közép- és felsőfokú szakiskolákban, hogy ezáltal biztosítsa az ipar, a mezőgazdaság, az államapparátus számára az ukrán szakemberek kiképzését. 1931—1941-ig jelentős eredményeket mutattak fel a kultúra területén, majdnem teljes egészében felszámolták az analfabétizmust a felnőtt lakosság körében.

1940—41-ben a lakosság 97,7%-a írástudó volt. Befejezték az általánosan képző elemi iskolák kiépítését, a falvakban áttértek az általános 7 osztályos iskolák bevezetésére, a városokban pedig a középiskolák bevezetésére. Ugyanebben az évben a hétosztályos iskolák száma 1914—15-höz képest 32-szeresére növekedett. A tanulók szociális összetétele gyökeresen megváltozott — az iskolákban a munkások, kolhozparasztoi, alkalmazottak és a szovjet értelmiség gyermekei tanultak.

1940-ben a költségvetés 70%-át Ukrajnában szociális és kulturális célokra fordították (ugyannebben az időszakban Franciaországban 7,7%-át, Lengyelországban 7,5%-át, Angliában 6,6%-át, Olaszországban 5%-át, Japánban 2,5%-át). A kulturális költségvetésből egy ukrán lakosra jutó összeg: a forradalom előtt 61 kopejka, 1927-ben 4 rubel és 82 kopejka, 1937-ben 93 rubel és 35 kopejka, 1940-ben ez az összeg meghaladta a 100 rubelt. [3]

Az 1940—41-es tanévben Ukrajnában 24 tanárképző és 43 tanítóképző intézet működött 31 ezer hallgatóval.

Az ideiglenesen megszállt ukrán területeken mintegy három évig szüneteltek az iskolák.

A német megszállók létre akarták hozni a „saját” iskolájukat és más oktatási intézményeket, de a szovjet emberek nem adták gyermekeiket ezekbe az iskolákba.

A fasiszta barbárok 8104 iskolát teljesen szétromboltak, 444 gyermekotthon, 267 óvodát, 500 könyvtárat, 19 millió könyvvel semmisítették meg. Tönkretették az iskolaépületek nagy részét a felső- és középfokú szakiskolák diákotthonait, közöttük majdnem minden pedagógiai főiskolát és szakiskolát. Az ukrán közművelődésnek okozott fasiszta kár összege 10 milliárd rubel. [4]

A szovjet emberek és a világ becsületes emberei mindörökké emlékeztetükbe vés-ték a szovjet tanulóifjúság hőstetteit, amelyeket a német fasiszta megszállókkal vívtak. A haza soha nem felejt el a donbásszi „Ifjú Gárda” élvülhetetlen hőstetteit. A

krasznodoni középiskola, amelyben a háború előtt az ifjúgárdisták tanultak, Ukrajna egyik legjobb iskolája.

A háborús években Odessza közelében megszervezték a földalatti komszomol ifjúsági szervezetet, a „Partizán Szikrát”, 1943-ban a fasiszták több mint száz tagját kivégezték.

Az odesszai katakombákban szovjet iskola volt. Az ukrainai földalatti szervezetekben a szovjet iskola nevelői harcoltak.

A Szovjet Ukrán iskolák 100 ezer tanulója harcolt hősiesen a Szovjet Hadsereg soraiban.

A német-fasiszta megszállók alól felszabadított ukrán területek növekedésével, a háborús idők nehéz körülményei között is nagy munkát végeztünk a közművelődés helyreállítása terén. 1943-ban 12 802 iskola működött. 1944-ben 22 186, jelenleg pedig az esti iskolákkal együtt számuk meghaladja a 40 ezret.

Az ukrán tannyelvű iskolák mellett működnek orosz, moldovai, lengyel, magyar, bolgár tannyelvű iskolák is.

Ma Ukrajnában 32 pedagógiai főiskola, 8 egyetem, 39 tanítóképző képez pedagógusokat. Az 1959—1965-ös hétéves terv idején csupán a tanárképző főiskolák napali tagozatán 40 ezer tanárt, levelező tagozaton pedig 80 ezret képeztek ki.

Jelenleg az ukrán közoktatásra a következő feladatok hárulnak: átmenet az általános tízosztályos oktatásra, az oktatás színvonalának emelése, harc az osztályismétlés ellen, a tanárképzés színvonalának emelése, a felnövekvő nemzedék sokoldalú nevelésének megvalósítása.

JEGYZETEK

[1] LENIN, Művei. Bp. (Szikra) 1955. XIX. 124.

[2] LENIN, Művei. Bp. (Szikra) 1953. XXXIII., 564.

[3] Szovjetszkaja pedagogika. 1938/10: 28.

[4] Az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság Művelődésügyi Minisztériumának levéltára. Vedomosztyi ob uscserbe 12—13.